

TARİH

KURTULUŞ SAVAŞI HAZIRLIK DÖNEMİ

Mustafa Kemal'in İstanbul'a Gelişi ve Faaliyetleri

- Mustafa Kemal, Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandıktan sonra Adana'da Yıldırım Orduları grup komutanı görevi yapmaktaydı.
- Mondros imzalanınca 13 Kasım 1918'de İstanbul'a döndü ve başkent in İtilaf Devletleri donanmaları tarafından fiilen işgal edildiğini gördü.
- Mustafa Kemal, İstanbul'da sorunları siyasi yollardan çözmek istedi. Bazı sivil ve asker yöneticiler ve Padişah Vahdettin ile görüştü.
- Mustafa Kemal İstanbul'da sorunları çözemeyeceğini anlayınca Anadolu'ya geçip Milli Mücadeleyi buradan başlatma kararı aldı.
- Bu arada Samsun'daki iç karışıklıkların giderilebilmesi ve Mondros'ta belirttiği üzere orduların terhisi ve silahların teslimi için hükümet Mustafa Kemal'i görevlendirdi.

Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı (19 Mayıs 1919)

Sebep:

- Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki huzur ve asayişini sağlamak,
- Ordunun terhis işlemlerini tamamlamak.

Rütbe: 9. Ordu Müfettişi

Yetki: Tüm askeri ve sivil makamların üzerinde.

Samsun'a Neden Özellikle Mustafa Kemal Gönderildi?

- Çanakkale Savaşı'ndan itibaren kendini tanıtmış başarılı bir komutan olması,
- İttihat ve Terakkici olmaması,
- İstanbul'dan uzaklaştırılmak istenmesi.

Mustafa Kemal Paşa Samsun'da çalışmalara başladı ve İstanbul Hükümeti'ne bir rapor gönderdi;

- Bölgedeki asayişin sağlanabilmesi için Rumların siyasi isteklerinden vazgeçmesi gerekir.
- Yunanlıların İzmir'i işgal etmesi haksızlıktır.
- Türk milleti milli bağımsızlık düşüncesini kabul etmiştir.

NOT: Samsun Raporu ile Mustafa Kemal ilk kez İstanbul Hükümeti ile fikir ayrılığına düşmüştür.

Havza Genelgesi (28 Mayıs 1919)

- Mustafa Kemal'in halka ilk mesajıdır.
- Bu genelgenin amacı halkı işgallere karşı bilinçlendirmektir.
- Mustafa Kemal bu genelgeyi Samsun işgal altında olduğu için Havza'da yayınlamıştır.

Maddeleri

- İşgallere karşı ülke çapında protesto mitingleri yapılmalıdır.

NOT: Genelge yayınladıktan sonra ülke çapında protesto mitinglerinin sayısı artmıştır. Bu durum genelgenin amacına ulaştığını gösterir.

- İşgallere karşı tedbirli azınlıklara karşı temkinli olunmalıdır.

Yorum: Mustafa Kemal Paşa bu madde ile halkın işgallere karşı hazırlıklı olması gerektiğini belirtmiş; ancak azınlıklara zarar verici davranışlardan kaçınılmasını istemiştir.

Mustafa Kemal'in bundaki amacı, Mondros'un 7. Maddesini uygulamamaktır.

UYARI: Havza Genelgesi'nin yayınlanmasından sonra İtilaf Devletleri'nin baskısı ile İstanbul Hükümeti, Mustafa Kemal'i İstanbul'a çağırmış; ancak Mustafa Kemal gitmemiştir.

Amasya Genelgesi (22 Haziran 1919)

Hazırlayan: M. Kemal Paşa

İmzalayan: Rauf Orbay, Ali Fuad Paşa, Refet Bele

Onaylayan: Kazım Karabekir, Cemal Paşa

UYARI: Mustafa Kemal Paşa diğer komutanların onayı ve imzalarını alarak bu hareketin kişisel olmadığını ve ordunun desteğini aldığını göstermek istemiştir.

Maddeleri:

- Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir.

Ülkenin içinde bulunduğu durum anlatılmış ve Kurtuluş Savaşı'nın gerekçesi belirtilmiştir.

- İstanbul Hükümeti, üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmemektedir.

İstanbul Hükümeti ilk kez halka şikayet edilmiştir.

- Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.

Milli Mücadelenin **amacı** ve **yöntemi** belirtilmiştir.

Milli egemenlikten ilk defa bahsedilmiştir.

İleride yönetim şeklinin değişebileceği mesajı verilmiştir.

Milli mücadelenin İhtilal aşaması başlamıştır.

- Her türlü etki ve denetimden uzak milli bir kurul oluşturulmalıdır.

- Anadolu'nun her bakımdan güvenli bir yeri olan Sivas'ta ulusal bir kongre toplanmalıdır.

- Bu toplanacak kongreye her sancaktan üç delege katılacaktır.

- Delegeler M.H.C.'nin ve belediyelerin onayını alarak geleceklerdir.

Bu madde ile Mustafa Kemal Milli Mücadele'ye inanmış, güvenilir kişilerin katılmasını istemiştir.

- Delegeler gerekirse kimliklerini gizleyebilir ve bu ulusal dava bir sır olarak tutulmalıdır.

- Doğu illeri adına 10 Temmuz'da Erzurum'da bir kongre toplanacaktır. O tarihe kadar delegeler Sivas'a ulaşırsa, Erzurum Kongresi'ne katılan delegeler Sivas Kongresi'ne de katılabilirler.

- Ordular terhis edilmeyecek, silahlar teslim edilmeyecek.

Genelgenin Önemi:

- Halkı savaşa çağıran bir ihtilal bildirisi.
- Kurtuluş Savaşı resmen başlamıştır.
- İlk kez ulusal egemenlik kavramından bahsedilmiştir.
- İlk kez hem işgal güçlerine hem de İstanbul Hükümeti'ne açıkça karşı çıkmıştır.

UYARI: İstanbul Hükümeti bu gelişmeler üzerine Mustafa Kemal Paşa'yı İstanbul'a geri çağırdı. Mustafa Kemal gitmeyince görevinden alındı, bunun üzerine askerlikten istifa etti.

Erzurum Kongresi (23 Temmuz – 7 Ağustos 1919)

Düzenleyen: Doğu Anadolu M.H.C., Trabzon M.H.C. yardım etti.

Sebep: Doğu Anadolu 'da Ermeni, Doğu Karadeniz'de Pontus Rum faaliyetlerini engellemek.

Toplanış Amacı: Bölgesel

Mustafa Kemal davet üzerine kongreye katılmış ve Kongre başkanı seçilmiştir. Alınan kararlar üzerinde de etkili olmuştur.

Alınan Kararlar: Ulusal

Kararlar

a) Milli sınırlar içinde vatan bir bütündür bölünemez.

Yorum: İlk kez Misak-ı Milli sınırlarından bahsedilmiştir.

b) Manda ve himaye kabul edilemez.

Yorum: İlk kez reddedildi. (Tam Bağımsızlık)

c) Her türlü yabancı işgaline karşı ve İstanbul Hükümeti'nin dağılması halinde ulus hep birlikte savunma yapacak ve direnecektir.

Yorum: İşgallere karşı ulusal birlik ve beraberliğe vurgu yapılmıştır.

d) Ulusal güçleri etkin, ulusal iradeyi egemen kılmak esastır.

e) Mebusan Meclisi derhal toplanmalı ve hükümet işleri meclisin denetimi altında yapılmalıdır.

f) Azınlıklara sosyal, siyasi ve ekonomik dengemizi bozacak ayrıcalıklar verilemez.

Yorum: İç işlerimize karışılması engellenmek istenmiştir. Tam bağımsızlık anlayışına vurgu yapılmıştır.

- Padişah ve halife, içinde bulunduğu durumdan kurtarılacaktır.

Yorum: Ulusal egemenlik ilkesine ters düşen karardır. Birlik ve beraberliğe vurgu yapılmış, saltanat yanlılarının da desteği alınmak istenmiştir.

- Kongrede ilk kez doğu illeri adına karar verme yetkisine sahip Mustafa Kemal'in başkanlığında 9 kişiden oluşan bölgesel nitelikli Temsil Heyeti kurulmuştur.

Balıkesir Kongresi (26 – 30 Temmuz 1919)

Düzenleyen: Redd-i İlhak Cemiyeti

- Toplanış amacı, şekli ve alınan kararları ile bölgeseldir.
- Batı Anadolu'da Yunan işgallerini önlemek için toplanmıştır.

Alaşehir Kongresi (15 – 25 Ağustos 1919)

- Yunan işgallerine karşı mücadeleye devam etmek,
- Kuvay-ı Milliyecilerin desteklenmesi,
- Yunanlılara karşı Batı Cephesinin kurulmasına karar verildi.

Sivas Kongresi (4 – 11 Eylöl 1919)

Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının karşılaştığı sorunlar;

- Fransızların Sivas'ı işgal edeceği söylentileri
- Elazığ valisi Ali Galip'in Kongre'yi basacağı söylentileri
- Mustafa Kemal'in başkanlığı sorunu (Kongre başkanı seçilerek sorun halledildi.)

- Erzurum Kongresi’nde alınan kararlar aynen kabul edildi.
- Bütün bölgesel direniş cemiyetleri “**Anadolu ve Rumeli M.H.C.**” adı altında birleştirildi.
- Manda ve himaye son kez ve kesin olarak reddedildi.
- Temsil heyeti **ulusal** hale getirildi. 16 kişi katıldı ve başkanı Mustafa Kemal oldu.
- Milli bağımsızlığımıza aykırı olmadığı sürece dış yardım alınabilir.
- Temsil heyetinin çalışmalarını halka duyurmak ve Milli Mücadelenin propagandasını yapmak için “**İrade-i Milliye**” gazetesi kuruldu.

UYARI: ABD Senatosunun General Harbord başkanlığındaki bir heyeti Doğu Anadolu'ya gelerek incelemeler yapmış ve **General Harbord Raporu** ortaya çıkmıştır. Bu raporda Doğu Anadolu'da Türk nüfusunun yoğun olduğu belirtilmiştir. Bu belge Kurtuluş Savaşı'nın bir başka haklılık belgesidir.

NOT 1: Temsil Heyeti, Batı Cephesi Kuvay-ı Milliye birlikleri komutanlığına Ali Fuad Paşa'yı atadı.

- Bu durum Temsil Heyeti'nin ilk kez hükümet gibi hareket ederek yürütme yetkisini kullandığını gösterir.

NOT 2: Sivas Kongresi'nden sonra Mustafa Kemal, Damat Ferit Paşa'nın düşmanca faaliyetleri sonrası İstanbul ile tüm haberleşmeyi kesti. Bunun üzerine Damat Ferit Hükümeti istifa etti.

- Temsil Heyetinin ilk siyasi başarısıdır.

NOT 3: Yeni kurulan Ali Rıza Paşa Hükümeti daha ılımlı davranarak Mustafa Kemal ile temasa geçmiş ve Mustafa Kemal ile görüşmeye Bahriye Nazırı Salih Paşa'yı göndermiş, Amasya'da bir protokol imzalamışlardır.

Amasya Görüşmeleri (20 – 22 Ekim 1919)

Temsil Heyeti / İstanbul Hükümeti (Bahriye Nazırı Salih Paşa)

- İstanbul Hükümeti Sivas Kongresi kararlarını kabul edecek.
- Azınlıklara siyasi ve ekonomik ayrıcalıklar verilmeyecek.
- İstanbul hükümeti, Anadolu ve Rumeli Müdaafa-i Hukuk Cemiyeti'ni resmen tanıyacak.
- Türklerin yaşadığı yerler düşmana terk edilmeyecek manda ve himaye kabul edilmeyecek.
- Temsil Heyetinin onayı ve rızası olmadan İstanbul Hükümeti barış antlaşması imzalamayacak.
- Seçimler serbestçe yapılacak, Mebusan Meclisi toplanacak.
- M.Kemal, Mebusan Meclisi'nin İstanbul'un dışında toplanmasını istemiş; ancak İstanbul'da toplanmıştır.

UYARI 1: Amasya Görüşmeleri ile Temsil Heyeti ilk kez hukuken tanınmıştır.

UYARI 2: İstanbul Hükümeti, seçimlerin yapılması dışında görüşülen konuların hiçbirini merkezi otoritesini korumak adına kabul etmemiştir.

Temsil Heyeti'nin Ankara'ya Gelişi (27 Aralık 1919)

Nedenleri:

- Ankara'nın ulaşım ve haberleşmeye uygun olması,
- İşgal edilmemiş güvenli bir bölge olması,
- İstanbul'a yakın olması ve hükümetin kolay denetlenmesi,
- Batı Cephesine yakın olması,
- Ankara halkının Milli Mücadele'ye destek vermesi.

- Seçimlerin yapılması ile Mustafa Kemal Paşa ilk kez Erzurum milletvekili seçildi.
- Ancak İstanbul'a güvenlik açısından gitmeme kararı aldı.
- Mustafa Kemal Meclis-i Mebusan'a katılacak olan milletvekillerinden üç istekte bulundu.
 - a) Kendisinin Meclis Başkanı seçilmesi / Seçilmedi.
 - b) Müdafaa-i Hukuk Grubu kurulması / Kurulmadı. Yerine Felah-ı Vatan Grubu kuruldu.
 - c) Misak-ı Millinin kabul edilmesi / 28 Ocak 1920'de kabul edildi.

Misak-ı Milli Kararları

- Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalandığı gün işgal altında olan Arap topraklarının durumu, yöre halkının serbestçe vereceği karara göre belirlenecektir.
- Mondros imzalandığında henüz işgal edilmemiş Türk ve Müslüman çoğunluğun bulunduğu topraklar milli sınırlarımızdır.
- Halkın oyları ile anavatana katılan Kars, Ardahan ve Batum'da (**Elviye-i Selase**) gerekirse tekrar halkoyuna başvurulmalıdır.

- Batı Trakya'nın hukuki durumunun belirlenmesi halkın serbestçe vereceği karara uygun olmalıdır.
- İstanbul ve Marmara'nın güvenliği sağlınırsa Boğazlar uluslararası ticarete açılabilir.
- Azınlık hakları, komşu ülkelerdeki Türk ve Müslümanların hakları kadar olacak. (Devletler arası eşitlik prensibine vurgu yapılmıştır.)
- Siyasi, adli ve mali gelişmemize engel olan sınırlandırılmaların kaldırılması gerekmektedir. Hissemize düşecek dış borçların ödenmesi de bu esasa uygun olacaktır. (Kapitülasyonlara ilk kez karşı çıkılmıştır.)

- 28 Ocak 1920'de Misak-ı Milli kabul edildi.
- 16 Mart 1920'de İstanbul resmen işgal edildi.
- Meclis-i Mebusan İtilaf Devletleri tarafından kapatıldı.
- Milletvekilleri tutuklandı ve Malta Adası'na sürgüne gönderildi.

UYARI: İtilaf Devletleri'nin İstanbul'u işgali ulusal iradeye saygılı olmadıklarını gösterir.

UYARI: İstanbul'un işgali Mustafa Kemal'in haklılığını da ortaya çıkarmış oldu.

Temsil Heyeti'nin Aldığı Önlemler:

- İstanbul ile tüm haberleşme kesildi.
- İstanbul'da tutuklanan milletvekillerine karşı misilleme olarak Anadolu'daki İtilaf Devletleri subayları tutuklandı.
- Ankara'nın işgalini engellemek için Geyve Boğazı kapatıldı.
- Anadolu'daki resmi ya da özel bütün mali kuruluşların para ve kıymetli eşyaları tespit edilerek İstanbul'a gönderilmesi yasaklandı.